

22. MARTS 2012

Når 'ethnicitet' bliver det styrende parameter

AF UZMA AHMED ANDRESEN & RIKKE ANDREASEN

Rapporten 'Familien betyder alt'. Vold mod kvinder i etniske minoritetsfamilier af kønsforskerne Sofie Danneskiold-Samsøe, Yvonne Mørck og Bo Wagner Sørensen har været ventet med længsel, for vi mangler viden, når det gælder vold mod etniske minoritetskvinder. Men spørgsmålet er, om bogen rejser flere spørgsmål end den besvarer, skriver KVINFOs Webmagasins anmeldere. I faktaboksen kan du også finde henvisning til forfatternes kommentar til anmeldelsen samt anmeldernes gensvar.

Det foregående årti har de danske medier været fyldt med historier om voldsramte etniske minoritetskvinder. Kvinderne er ofre for hustruvold, voldtægt, tvangsægteskaber og æresdrab (Andreasen 2007).

Historierne fylder meget i medierne, da det er 'gode historier', der både indeholder drama og konflikt samt en klar 'os' og 'dem' fortælling. I forhold til, hvor meget disse historier fylder i medierne, og hvor udbredt forestillingen om 'den undertrykte minoritetskvinde' er, ved vi forbavsende lidt om den vold, der faktisk foregår og de kvinder, der lever / har levet med denne vold.

Derfor var den store akademiske undersøgelse af vold mod etniske minoritetskvinder, finansieret af Trygfonden, ventet med længsel. Vi har i den grad haft et hul i vores viden om vold mod etniske minoritetskvinder, men spørgsmålet er, om dette hul er blevet dækket med denne undersøgelse, der nu forelægger som bogform, eller om bogen i virkeligheden rejser flere spørgsmål end den besvarer.

HVAD BETYDER DET, AT TRYGFONDEN STÅR BAG BOGEN?

Trygfonden, der har finansieret forskningsprojektet om ‘vold i etniske minoritetsfamilier’, skriver i forordet til bogen “erstatte myter med fakta” (p. 3), men spørgsmålet er, om det er korrekt? Desuden må vi, med den baggrund vi har med os (Rikke Andreassen som forsker der arbejder med medier, køn og race/ethnicitet og Uzma Ahmed Andresen der både som for kvinde netværket Hennah og som konsulent i etnicitets- og kønsmæssig ligestilling har arbejdet med etniske minoritetskvinder og vold gennem en årrække) stille spørgsmål ved, om ‘fakta’ og ‘myter’ kategorisk kan adskilles, og om en bog som denne kun bidrager til vores faktaviden eller om den i mindst lige så høj grad styrker de danske myter om ‘de andre’.

Samtidig leder bogen til overvejelser over, hvilke betydninger det får for kønsforskningen, at den i stigende grad udføres via eksterne finansieringsmidler, hvor den eksterne partner, der betaler gildet, også vil bestemme, hvad der skal stå på menuen.

MYTER OG FAKTA

Forfatterne mener, at medie billedet og de faktiske kvinders levede liv kan adskilles, men er det nu helt korrekt? Er det ikke nærmere sådan, at repræsentationen af etniske minoritetskvinder i dagens Danmark ikke kan ses uafhængigt af medie billedet af kvinderne.

Jeg, Uzma Ahmed Andresen, har fx endnu til gode at blive mødt af etniske danskere, som ser mig, som etniske minoritetskvinde, uafhængigt af de myter, der flourer om etniske minoriteter. Hermed ikke sagt, at man kan konkludere bredt på baggrund af et individs

oplevelser, men den adskillelse af 'fakta' og 'myter', som forskerne laver, er teoretisk. Min erfaring, som jeg deler med de andre etniske minoritetskvinder i netværket Hennah, er, at mediebillederne af etniske minoriteter påvirker vores hverdag, og at forskning, der formidles via medierne, derfor også påvirker os.

Forskningen er aldrig bare 'fakta'; forskningen indgår i et større kredsløb, hvor medieformidling påvirker både politikere og 'almindelige' danskere.

Når en bog som Familien betyder alt trækker overskrifter som "Familien presser indvandrerkvinder til at blive i voldelige ægteskaber" (Berlingske Tidende 2. nov. 2011); "Familien svigter minoritetskvinder" (MetroXpress 25. okt. 2011); "Familien fastholder etniske minoritetskvinder i voldelige forhold" (Information 25. okt. 2011), så er det ikke bare fakta, der formidles, men én bestemt type historie, der ikke handler om de 42 individer, hvis personlige voldshistorier ligger til grund for bogen, men om én (myte)historie om etniske minoritetskvinder som undertrykte og etniske minoritetsmænd som kvindeundertrykkere.

Selvfølgelig har forskere ikke ansvaret for, hvordan medierne formidler deres forskning, men de har et ansvar for at være bevidste om, at deres forskning får betydning for mange flere menneskers liv og hverdag end de voldsramte individer, som de har interviewet. Forskning, som den i Familien betyder alt, spiller nemlig ikke alene potentielt positivt ind overfor voldsramte kvinder – som forfatterne håber, vil blive hjulpet bedre via deres forskning – den spiller også potentielt negativt ind for både disse kvinder og andre etniske minoritetskvinder, da forskningen (måske mod forfatternes gode viljer?) bidrager til at cementere de generaliserende eksisterende (myte)fortællinger om minoritetskvinder som ofte for vold.

'Myte' og 'fakta' spiller også sammen på en anden måde. Det virker nemlig som om, forfatterne

ikke selv har været i stand til at fralægge sig deres (myte?)for-forståelser om etniske minoritetskvinder i mødet med de ‘faktiske’ kvinder. Forskerne har interviewet i alt 42 kvinder, heraf har 30 kvinder “mellemøstlige rødder” (p. 101), disse kvinder rubriceres som “mellemøstlige”, selvom knap halvdelen af dem er født i Danmark eller kommet her til som børn/unge og flere har en etnisk dansk forældre. Mellemøsten bliver i bogen udstrakt geografisk, så det går hele vejen fra Tyrkiet til Pakistan (geografisk tilhører Pakistan Sydasien).

De interviewede kvinder beskrives og analyses som en fælles ‘mellemøstlig’ gruppe, og forfatterne omtaler ofte deres etniske, kulturelle og sociale forhold i ental som “det etniske minoritetsmiljø” (fx p. 15 og 48) og “det etniske bagland” (fx p. 288). Bogen er gennemsyret af en forestilling om disse ‘mellemøstlige’ kvinder som væsensforskellige fra etniske danske kvinder. Fx har forskerne en forestilling om, “at kvinder med mellemøstlige rødder ville gøre brug af en særlig følelsesfuld retorisk stil”, når de interviewes (p. 19).

Det er os uforstående, hvordan man som universitetsansat kan have denne idé (?). Har forskerne ikke lyttet til deres etniske minoritetsstuderende eller ditto kollegaer? Interviewene bekræfter da også kun, at kvinderne taler som de fleste andre unge opvokset i Danmark, fx “Fuck skolen, fuck det hele” (p. 89).

FORFATTERE FORBEREDT PÅ KRITIK

Bogens forfattere er forberedt på potentiel kritik af deres bog og forskning. De skriver i bogens introduktion:

“Når vi har fortalt om projektet, har flere kollegaer og andre personer, både kvinder og mænd, udtrykt bekymring for, om vi bidrog til en dæmonisering af ‘indvandrer-mænd’ i almindelighed og muslimske mænd i særdeleshed. Det er slående, at de ikke har udtrykt en tilsvarende bekymring for de kvinder, der reelt udsættes for volden. Mediebilledet synes således at blive tillagt større betydning end de faktiske kvinders liv og helbred” (p. 13 f.).

Forskerne føler sig tydeligt trængt i defensiven – som så mange andre køns- eller minoritetsforskere før dem. Det er tankevækkende, hvordan køns- og minoritetsforskning stadig i 2011 skal forsvares for omverdenen. Modsat forskning inden for sundheds- og naturvidenskab skal humanistisk forskning stadig forklares og retfærdiggøres overfor omverdenen.

Det er et åg, som mange af os lider under, men denne ‘enten er du med os, ellers også er du imod de voldsramte kvinder’-retorik, som lægges for dagen i bogen, er ikke måden dette åg fjernes på.

Hvis vi ikke fagligt kan kommentere, kritisere eller evaluere vores kollegaers forskning, uden at få skudt i skoen, at vi ikke tænker på de voldsramte kvinder, eller ikke vil dem det bedste, så er det ikke muligt at udvikle køns- og minoritetsforskningen i Danmark.

KAN IKKE SKÆRE ALLE OVER EN KAM

Set fra et kønsforskningssynspunkt giver det god mening at belyse etnicitet, når vold mod kvinder skal analyseres.

Kimberle Crenshaw lagde grundstenen til den retning indenfor kønsforskningen, der senere

skulle blive kendt som intersektionalitet, da hun i 1991 skrev artiklen “Mapping the Margins: Intersectionality, Identity Politics and Violence against Women of Color”. Her argumenterede hun for, at vold mod sorte kvinder ikke kan forstås, hvis man ikke inddrager kvindernes race. Kategorier som køn, race/ethnicitet og seksualitet skabes ikke i et vakuum. De spiller derimod sammen med hinanden, hvorved de gensidigt influerer og konstruerer hinanden. På tilsvarende måde spiller de sammen med andre kategorier og opfattelser i den sociale kontekst, de optræder i. Intersektionalitet dækker ikke alene det forhold, at kategorier mødes og krydses, men netop det forhold at der i mødet mellem kategorierne opstår betydninger. Det er derfor oplagt at inddrage kategorien ‘ethnicitet’, når vold mod kvinder skal forstås, på samme måde som kategorier ‘socialklasse’, ‘handicap’ og ‘seksualitet’ bør inddrages. Men i bogen tillægges ethnicitet som kategori så stor betydning, at den helt overskygger andre forhold som fx socialklasse; ‘ethnicitet’ bliver i bogen til en altdominerende faktor, der gøres til ophav, årsag og ansvarshaver til og for nærmest alt i de voldsramte kvinders liv og levned.

Den etniske markørs dominans gør forfatterne blinde for kvindernes individualitet. Det empiriske materialet fremviser forskellige livshistorier, og viser fx, at kvinderne har nogle meget forskellige behov for hjælp.

Dette udlægger forfatterne som, at det er svært for krisecentre at imødekomme kvindernes forskellige behov, men de afspejler forskellige livssituationer og individualitet – fører ikke forfatterne til at konkludere, at kvinderne potentielt kunne være individer og være så forskellige indbyrdes, at det ikke giver videnskabelig mening at skære dem over en kam.

Vi overvejer om forskerne (som kønsforskere) ville have draget samme generaliseringer, hvis

det var mænd og kvinder, de sammenlignede? Eller ville de så netop have fastslået, at forskellene og spændvidderne mellem de forskellige individer indenfor den ene gruppe (kvinder) var større end forskellen mellem de to grupper ('kvinder' vs. 'mænd').

Hvorfor kan den generaliserende kassetænkning få lov at eksistere, når divisionen er mellem 'de etniske minoritetskvinder' og 'os' (ie. hvide etniske danske kvinder), når vi ellers ikke i feministisk forskning vil acceptere, at den eksisterer mellem kategorierne 'kvinde' vs. 'mænd'?

FRAVALG AF VOLD BEGÅET AF ETNISK DANSKE MÆND

Når man som forsker får essentialiserende konklusioner, så bør man genoverveje sit researchdesign og valg af empiri.

Forskerne har valgt at begrænse deres empiri til vold begået af etniske minoritetsmænd, dvs. at der kun interviewes kvinder (etniske minoritetskvinder og etnisk danske kvinder), som har været udsat for vold af etniske minoritetsmænd.

Den vold som etnisk danske mænd begår mod deres udenlandske koner fra fx Thailand, Filippinerne og Østeuropa, som årligt sender en række udenlandske kvinder på krisecenter i Danmark er således ikke med i undersøgelsen.

Forskerne begrunder deres fravalg af vold begået af etnisk danske mænd med, at Trygfonden har bestilt en undersøgelse om vold i etniske minoritetsfamilier, og at danske mænds vold mod udenlandske kvinder allerede er dokumenteret.

Det sidste argument holder ikke, i det der kun findes to kortere rapporter (fra 2003 og 2006) om etnisk danske mænds vold mod etniske minoritetskvinder, heraf har den ene mændene i fokus; til sammenligning er der allerede lavet en række rapporter, der har etniske

minoritetskvinder som volds ofre i fokus.

Forskernes empirivalg kan muligvis forklare, hvorfor de kommer til at se volden som 'etnisk' frem for 'strukturel'. Er det bevillingsopslaget fra Trygfonden, der har presset forskerne til deres snævre empirivalg? Var de nødt til at hugge en hæl og klippe en tå for at deres researchdesign kunne passe på det eksterne finansieringsopslag? Og er bogen et eksempel på – og dermed en advarsel om – resultaterne af den eksternt finansieret forskning, som vi i fremtiden vil se mere af?

Empiribegrænsningen kan også forklare, at forskerne (fejlagtigt) tolker den vold de ser som særlig 'mellemøstlig'. De skriver, at "voldens karakter og omfang [har] overrasket os" (p. 65). Men hvis de havde inkluderet etniske danske mænds vold mod kvinder, eller trukket på den litteratur, der inkluderer både etnisk danske og etniske minoritetsmænds vold mod kvinder (fx Ahmed Andresen 2009) ville de have set lignende voldsmønstre.

For det er ikke særligt 'mellemøstligt' eller overraskende, at vold er et middel til kontrol og magt over kvinderne, som bogen hævder (p. 131). Ligesom voldsformer som indespærring, fysisk vold, psykisk vold, seksuel vold og kontrol med graviditeter og børn ikke nødvendigvis skal tolkes som "kulturspecifik vold" (p. 102), men som voldsformer, der desværre finder sted i mange partnervoldsrelationer – uafhængigt af etnicitet og religion.

Det er korrekt, at den meste partner- og familievold i etnisk danske familier praktiseres alene af faderen/manden, selvom vi også har flere etnisk danske sager, hvor flere familiemedlemmer har været involveret i udøvelsen af volden, jf. Brønderlevsagen, og det er korrekt, at der kan være andre 'æresforståelser' på spil hos nogle etniske minoriteter, men det gør ikke volden

etnisk.

Ligesom de etniske minoritetskvinder, der er ofre for vold, ikke hjælpes ved, at volden etniciferes eller udelukkende forklares kulturelt og religiøst.

KLASSETYPISKE HANDLEMØNSTRER TOLKES SOM UDTRYK FOR ETNICITET

Den etniske markør bliver så dominerende i forskernes forståelse af vold, at den skygger for andre væsentlige faktorer – fx klasse. Hovedparten af de interviewede kvinder har ingen eller en uafsluttet uddannelse bag sig og mange er ikke i arbejde – som hovedparten af kvinder på krisecentre tilhører de lavere sociale klasser.

Men deres klassestatus, og dermed det manglende netværk, den økonomiske ufrihed og de begrænsede handlemuligheder, som denne klassestatus ofte medfører, bruges kun yderst begrænset af forskerne i deres analyse af kvinderne.

Som Crenshaw gjorde opmærksom på, at var det ikke kun race/ethnicitet, der var centralt for at forstå vold mod kvinder, også økonomiske klasseforhold var helt afgørende. Det manglende blik for klasse gør, at klassetypiske handlemønstre tolkes som et udtryk for etnicitet i bogen. Et andet aspekt, der mangler i bogen, er et kritisk blik på de bredere strukturer, fx lovgivningen. Der er ingen kritisk analyse af betydning af fx de juridiske regler ift. Kvinders opholdstilladelse.

Selvom empirien viser, at flere kvinder bliver sammen med deres voldelige mand til de får opholdstilladelse (fx p. 55 og 58), inddrages dette juridiske perspektiv ikke i analysen.

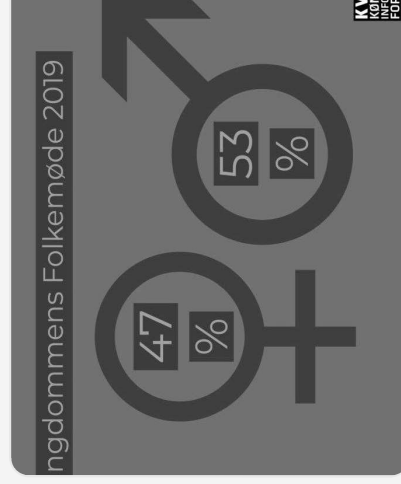
Bogen forfalder i stedet til 'kulturforklaringer'. Tilsvarende bruges de restriktive juridiske forhold, som kvinderne er underlagt, heller ikke som forslag til, hvordan kvindernes situation

kunne forbedres. Der figurerer litteratur i litteraturlisten (fx Ahmed Andresen 2009), der fremhæver betydningen af de juridiske forhold i hustruvold, men den viden bliver ikke anvendt i analysen.

Bogen inkluderer i god feministisk stil kvindernes egne stemmer. Og det er en af bogens styrker, men det er stemmer fra kvinder som voldsofre, og deres stemmer er begrænsede. Deres stemmer og vidnesbyrd udlægges som fakta, og det er de på nogle måder også, men som forsker har man ansvar for, at kvindernes historier sættes ind i en større og bredere kontekst. Det ville have tjent bogen, kønsforskningen og de voldsramte kvinder, hvis bogen havde gjort dette.

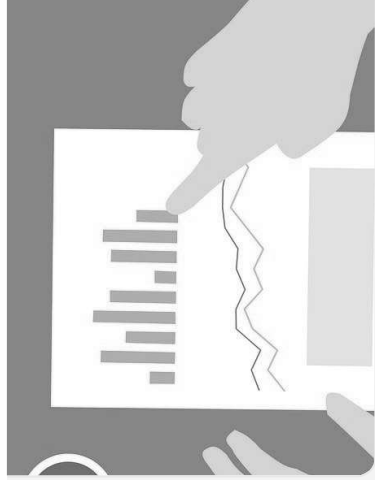
RELATEREDE ARTIKLER

UNGDOMMENS FOLKEMØDE 2019

SÅDAN: LIGE REPRÆSENTATION AF KØN OG ETNICITET

Ungdommens Folkemøde slår 'de voksnes' Folkemødet med flere længder, når det gælder lige repræsentation af køn og etnicitet. Det v...

VIDENSOVERBLIK

ETNICITET, MASKULINITET OG LIGESTILLING

FAKTA OG VIDEN OM:

VOLDTÆGT OG ETNICITET

Gerningspersonernes etniske oprindelse spiller af og til en rolle i debatten om voldtægter i Danmark. KVINFO har set på, hvad der ...

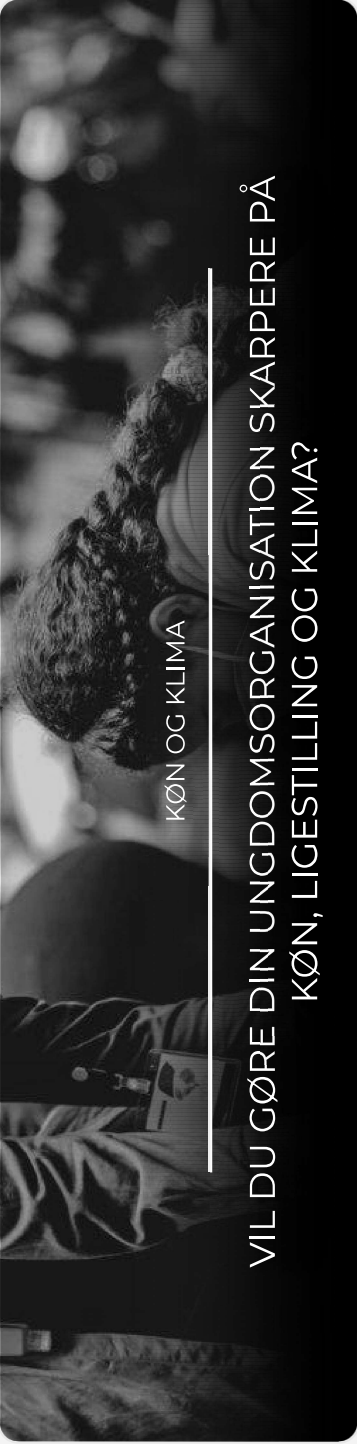
Tweets by KVINFO

ARABISK FORÅR 10 ÅR

TUNESIEN GIK FORREST – MEN NU ER LIGESTILLINGEN
USIKKER

KØN OG KLIMA

VIL DU GØRE DIN UNGDOMSORGANISATION SKARPERE PÅ
KØN, LIGESTILLING OG KLIMA?

NY RAPPORT FRA KVINFO

DANMARK KAN FÅ FLERE MINORITETSETNISCHE KVINDER I JOB

KØN I KVINDEN

KVIN-VIDEN

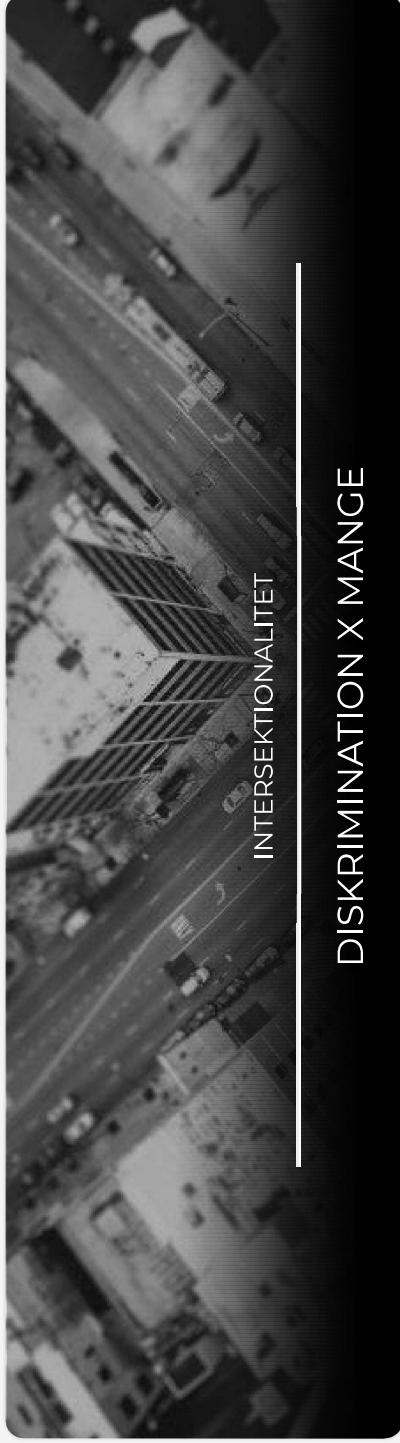
JOB I KVINFO

KVINFO SØGER NATIONAL CHEF

JOB I KVINFO

KOORDINATOR TIL MENTORNETVÆRK I TINGBJERG OG
UTTERSLEVHUSE

INTERSEKTIONALITET

DISKRIMINATION X MANGE

MANDEDAG

"DET ER JO IKKE SÅDAN NOGET, MAN NORMALT FORTÆLLER"

NY LIGESTILLINGSMINISTER

MEGET MINDRE 'BLANDET LANDHANDEL'

MÆNDS #METOO

SEKSUEL CHIKANE RAMMER OGSÅ MÆND

OM KVINFO

MEDARBEJDERE

PRESSE

NYHEDSBREV

KVINFO
KØN-VIDEN
INFORMATION
FORSKNING

KVINFO

CHRISTIANS BRYGGE 3
1219 KØBENHAVN K

CVR.NR.: 12919247

EAN NR.: 5798009814371

TLF: 33 13 50 88

E-MAIL: KVINFO@KVINFO.DK

KVINFO er Danmarks videnscenter for køn, ligestilling og mangfoldighed og samlingsstedet for forskning, viden og information om den moderne ligestillingsdiskussion nationalt og internationalt.

Kvinfo.dk - © Copyright 2018 All rights reserved.- Web by Rabotnik.coop

[privatlivspolitik](#)

